

Förstärkning av Region Skånes uppföljning av studieförbunden

Innehåll

Förstärkning av Region Skånes uppföljning av studieförbunden	1
Uppdrag	3
Bakgrund.....	3
Förslag på nytt statligt uppföljningssystem av folkbildningen	3
Det regionala stödsystemet till studieförbunden	4
Förväntade effekter av det nya statliga systemet på regional nivå.....	5

Uppdrag

Vid kulturnämndens möte den 19 juni 2024 togs beslut om att uppdra åt kulturchefen att ta fram ett förslag till förstärkning av Region Skånes uppföljning av studieförbundens regionala verksamhetsstöd och återrapporera till kulturnämnden senast den 12 december 2024.

Bakgrund

I regeringens proposition 2013/14:172 "Allas kunskap – allas bildning" anges ett särskilt mål för folkbildningspolitiken: *"Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället."* Studieförbunden i Sverige, godkända av Folkbildningsrådet, erhåller stöd från staten, regioner och kommuner för att utföra sitt uppdrag i form av kulturprogram, annan folkbildning och studiecirklar. Idag finns det åtta verksamma studieförbund, för ett år sedan fanns det tio.

De studieförbund som Region Skåne stödjer är: ABF Skåne, Bilda Sydvest Skåne, Folkuniversitetet, Medborgarskolan Region Syd, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet Syd, Sensus Skåne-Blekinge, Studieförbundet Skåne-Blekinge och Studieförbundet Vuxenskolas Regionförbund Skåne.

Studieförbunden i Skåne får verksamhetsbidrag från Region Skåne för att främja sin regionala verksamhet Verksamhetsstöd studieförbund - Utveckling Skåne (skane.se). Kulturnämnden och Regionala utvecklingsnämnden har därtill sedan 2016 en Överenskommelse mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne Överenskommelse med folkbildningen - Utveckling Skåne (skane.se) Överenskommelsen sträcker sig fram till 2030. Studieförbunden är representerade genom SISAM - Skånes studieförbund i samverkan.

Sju tematiska områden ingår i överenskommelsen som parterna vill utveckla gemensamt. Dessa är demokrati, integration, mångfald, kompetensförsörjning och arbetsmarknad, kultur, miljö och folkhälsa. Målet är att tillsammans skapa långsiktiga samarbeten för de gemensamma samhällsutmaningar som både folkbildningen och Skåne står inför. Vartannat år genomförs en gemensam uppföljning av överenskommelsen.

Förslag på nytt statligt uppföljningssystem av folkbildningen

Utredningen SOU 2024:42 *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid* som presenterades i juni 2024 föreslår bland annat förstärkt uppföljning på flera nivåer. Regeringen har ännu inte tagit ställning till förslaget då det under hösten är på remiss hos ett antal berörda

myndigheter, organisationer, kommuner och andra intressenter. Region Skåne har inkommit med ett remissvar på utredningen.

Den stora förändring som föreslås i utredningen är nytt mål för folkbildningspolitiken är höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället och att Folkbildningsrådet fortsatt får förtroende att fördela stödet till studieförbunden. Myndigheten för kulturanalys föreslås följa upp studieförbundens verksamhet.

Folkbildningsrådet har tagit fram en ny modell för att fördela det statliga stödet som i en övergångsfas börjat gälla 2024 med full effekt 2025. Den stora förändringen är att det statliga stödsystemet, som fördelar det största stödet till studieförbunden, går från att vara ett enbart kvantitativt till ett kvalitativt stödsystem med indikatorer. I det nya systemet föreslås studieförbunden få förutsättningar att genomföra folkbildning utifrån sin särart samtidigt som fokus läggs på fem gemensamma kvaliteter: bildning, demokrati och delaktighet, utbildning, civilsamhälle och kultur

Efter en period av kritik och granskningar har Folkbildningsrådet själva tagit fram ett nytt stödsystem. Eftersom det nya stödsystemet kommer att sättas i drift först från och med 2025 kan vi i dagsläget inte överblicka effekterna av det nya systemet varken på nationell eller regional nivå. Att invänta regeringens eventuella förslag på förändringar utifrån Folkbildningsutredningen är också att föredra, innan justeringar eventuellt görs i Region Skånes stöd till studieförbunden, så att de förändringar som i så fall genomförs blir långsiktigt hållbara.

Det regionala stödsystemet till studieförbunden

I Region Skånes nuvarande system får studieförbunden sitt regionala stöd baserat på den volym av verksamhet som genomförts de två föregående åren. Uträkningen av stödet bygger på studieförbundens inskickade statistik till Statistiska centralbyrån, vilken i sin tur baseras på genomförd verksamhet i kommunerna, det vill säga ett kvantitativt volymstöd. Fördelningsmodellen skiljer sig från övriga verksamhetsstöd från Region Skåne, då stödet utgörs av en avsatt gemensam pott som procentuellt fördelas mellan studieförbunden utifrån volym på verksamheten.

Utöver statistisk uppföljning av volym följs studieförbundens verksamhet upp inom andra aspekter såsom verksamhet riktad mot barn och unga, miljömål, digitaliseringsmål, nationella minoritetsmål med mera, eftersom studieförbunden skickar in samma underlag som alla andra regionala verksamhetsmottagare. Samtliga underlag kontrolleras och det genomförs årliga samtal med studieförbunden enskilt eller i grupp. Med jämna mellanrum har även internrevisionen tittat på studieförbundens inskickade redovisningar.

Liksom inom andra välfärdsorganisationer har det under de senaste åren upptäckts felaktigheter i studieförbundens verksamhet, vilket har ökat behovet av kontroll av stödets användning. Region Skåne har kontrollerat studieförbundens regionala verksamhet och då fel har upptäckts har studieförbunden fått betala tillbaka delar av sitt anslag. Studieförbunden har genomfört åtskilliga förbättringsinsatser och Folkbildningsrådet, som fördelar och följer upp statsbidraget till studieförbund, har genom att införa ett nytt stödsystem och ökad generell kontroll stärkt uppföljningen av studieförbundens verksamhet. Folkbildningsrådets införda ökade kontroll syns redan i återredovisningen till Region Skåne. De redovisningar som inkom till Region Skåne från studieförbunden uppvisade överlag hög kvalitet och tydliga regionala insatser.

Förväntade effekter av det nya statliga systemet på regional nivå

Det nya statliga stödet från Folkbildningsrådet är utformat i syfte att säkerställa att studieförbundens verksamhet genomförs både självständigt men att bidraget används korrekt utifrån intentionen. Den förväntade effekten av det nya statliga stödsystemet är att de åtta studieförbunden tydligare kommer att vara kopplade till sina respektive ursprungliga folkrörelseidéer och därmed komplettera varandra snarare än konkurrera med varandra. Genom Folkbildningsrådets uppföljning kommer studieförbundens verksamhet kunna följas upp mer specifikt genom verksamhets- och deltagarstatistik, efterlevnad av villkor, resultat av internkontroll och eventuella avvikelser, utvärdering av indikatorutfall och särskilda utvärderingar samt utifrån Folkbildningsrådets risk- och sårbarhetsanalyser.

På regional nivå har vi möjlighet att efter 2025 studera effekterna av det nya statliga systemet och ta ställning till om vi på regional nivå önskar använda indikatorer som genereras på nationell nivå för att följa upp studieförbundens verksamhet. Det är önskvärt att de båda nivåerna av stöd - statligt och regionalt – samverkar och samspelar för att studieförbunden ska bli effektiva i både sin verksamhet och redovisningsadministration.

En revidering av Region Skånes stödsystem till studieförbunden eller nuvarande uppföljning av stödet förordas inte i dagsläget, utan bör invänta effekten av Folkbildningsrådets nya stödsystem samt eventuellt beslut från regeringen efter Folkbildningsutredningen. Inom ramen för arbetet mot världsfärdsbrott ska Region Skåne därtill under 2025 genomföra en översyn av uppföljningsarbetet av stöd till externa stödmottagare för att se om uppföljningen av stöd framöver bör göras centralt. Detta ger ytterligare anledning till att kulturnämnden bör avvakta med revidering av studieförbundens stödsystem och dess uppföljning.

Om förslag på revidering av Region Skånes stödsystem eller ytterligare förstärkning av uppföljning tas fram bör det tas fram av extern part, i linje med god granskningssed. Sådan extern part kan vara internrevision eller extern konsultverksamhet.